

Stowarzyszenie Euroregion Karpacki Polska
Plac Jana Kilińskiego 2, 35-005 Rzeszów
tel. +48 17 852 52 05
sekretariat@karpacki.pl
www.karpacki.pl

Załącznik nr 2

Bibliografia pomocnicza, nieobowiązkowa

Wstęp

Teren województwa podkarpackiego to typowe pogranicze, gdzie przebiegała granica styku dwóch kultur i wyznań cywilizacji łacińskiej i bizantyjskiej. Te szczególne uwarunkowanie oraz panujące tam warunki geograficzne, przyrodnicze, czy też różne wydarzenia historyczne w tym zachodzące procesy osadnicze przyczyniły się do wykształcenia indywidualnych i niejednorodnych kultur. Zamieszkała tu do połowy XX wieku ludność zróżnicowana była wyznaniowo, realizowała odmienne zwyczaje i obrzędy, posługiwała się innym językiem, gwarą oraz wytworami kultury materialnej. W środkowo-południowej części regionu dominował żywioł polski określany jako Pogórzanie, w Kotlinie Jasielsko-Krośnieńskiej żyli tzw. Dolinianie. Była to grupa ruska z silną domieszką elementu polskiego, a także w mniejszym stopniu niemieckiego i wołoskiego. Tereny górskie zdominowane były przez osadników wołosko-ruski, czyli przez Bojków i Łemków. Jednak w wyniku działań wojennych i zamian ustrojowych w kraj z pejzażu kulturowego na zawsze odeszli Bojkowie, w znacznej części także Łemkowie, a kultura Dolinian jest w zaniku.

dr hab. Mariola Tymochowicz, etnolog, kulturoznawca,
Instytut Nauk o Kulturze, UMCS w Lublinie

Z pejzażu kulturowego na zawsze odeszli Bojkowie i Żydzi, w znacznej części także Łemkowie i Romowie. Grupy etnograficzne zrezygnowały ze swojej oryginalności na rzecz przyjmowania ogólnonarodowych wzorców i wartości kulturowych. W niewielkim stopniu udało się ocalić od zapomnienia zabytki kultury materialnej. W większym stopniu podtrzymywana jest natomiast obyczajowość, której kultywowanie coraz częściej zyskuje sobie zwolenników w młodym pokoleniu. Troska o dziedzictwo kulturowe staje się wyzwaniem, aby dla następnych pokoleń ocalić od zapomnienia

Program rozwoju kultury w województwie podkarpackim na lata 2010-2020
Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie, Departament Edukacji i Kultury

Sfinansowano przez Narodowy Instytut Wolności
- Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
ze środków Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018 – 2030

Stowarzyszenie Euroregion Karpacki Polska
Plac Jana Kilińskiego 2, 35-005 Rzeszów
tel. +48 17 852 52 05
sekretariat@karpacki.pl
www.karpacki.pl

Bibliografia pomocnicza

Linki:

<http://karpackiearchiwum.pl/>

<http://bull1.mbp.iaslo.pl/pl/a/Motywy-z-Podkarpacia-wzory-tradycyjne-i-na-nowo-odkryte>

https://www.academia.edu/39795183/Kutiak_A_B_2016_Motywy_z_Podkarpacia_Wzory_tradycyjne_nowe_i_na_nowo_odkryte

Literatura:

Bojkowie

(red.) Wolski Jacek, *Bojkowszczyzna Zachodnia: wczoraj dziś i jutro*, Warszawa 2016,

Blin- Olbert, Danuta, *Wybrane elementy bojkowskiej kultury materialnej*, Płaj 1993, z. 6 s. 26-33.

Karczmarszewski, Andrzej, *Świat Bojków; Etnograficzna Podróż po Bojkowszczyźnie*, Wyd. Libra, Rzeszów 2014.

Karmazyn-Kakowski, *Architektura Bojkiwskojej Cerkwy*, Wyd. Towarzystwo Bojkiwsczyzna, Nowy Jork-Filadelfia 1987.

Libera Zbigniew; Ossadnik Hubert *Karpacki świat Bojków i Łemków. Roman Reinfuss. Fotografie*, wyd. Bosz 2016.

Ossadnik Hubert, *Elementy kultury ludowej zachodniej Bojkowszczyzny.*, „Płaj”, 1993, nr 6, s. 108 – 114.

Ossadnik Hubert, *Z przeszłości regionu*, [w:] Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku Park Etnograficzny Przewodnik, Sanok 2017.

Łemkowie

Reinfuss Roman, *Śladami Łemków*, wyd. PTTK „Kraj”, Warszawa 1990.

Bańkosz R. *Inwentaryzacja zasobów kulturowych związanych z kulturą pasterską: zwyczaje, kulinaria, sztuka*, 2018 r.

Łemkowie w historii i kulturze Karpat cz. I i II, Czajkowski J., red., Sanok 1995.

Stowarzyszenie Euroregion Karpacki Polska
Plac Jana Kilińskiego 2, 35-005 Rzeszów
tel. +48 17 852 52 05
sekretariat@karpacki.pl
www.karpacki.pl

Blin - Olbert D., *Zbiory łemkowskie w muzeach polskich*, „Materiały Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku” nr 34. 1998.

Falkowski J., Pasznycki B., *Na pograniczu łemkowsko-bojkowskim. Zarys etnograficzny*, Lwów 1935.

Pogórzanie

Blin-Olbert D., *Urządzenie mieszkań w Brzozowie i we wsiach podbrzozowskich*, w: J. F. Adamski (red.), Brzozów. Zarys monograficzny, Brzozów: Muzeum Regionalne PTTK im. A. Fastnachta 1990, s. 193–214.

Czajkowski J., *Budownictwo ludowe w Brzozowskim między Wisłokiem a Sanem*, w: J. F. Adamski (red.), Brzozów. Zarys monograficzny, Brzozów: Muzeum Regionalne PTTK im. A. Fastnachta 1990, s. 159 –192.

Kultura, rzemiosło i rękodzieło ludowe w Rogach, Krosno: Ruthenus 2013.

Na co dzień i od święta. Katalog wystawy stałej, Rzeszów: Muzeum Etnograficzne im. F. Kotuli oddział Muzeum Okręgowego w Rzeszowie 2018.

Olszański H., *Zamieszkańcy. Studium etnograficzne*, Sanok: Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku 2007.

Ruszel K., *Leksykon kultury ludowej w Rzeszowskim*, Rzeszów: Muzeum Okręgowe w Rzeszowie, Stowarzyszenie Archeologów Polskich Oddział w Rzeszowie 2004.

Szetela-Zauchowa T., *Ludowa rzeźba kamienna okolic Rymanowa*, w: J. Burszta (red.) *Prace i materiały z badań terenowych. Tom poświęcony Doc. Franciszkowi Kotuli badaczowi kultury ludowej w Rzeszowskim*, Rzeszów: Krajowa Agencja Wydawnicza 1979, s. 267–326.

Szetela-Zauchowa T., *Podbrzozowska rzeźba w drzewie i kamieniu*, w: J. F. Adamski (red.), Brzozów. Zarys monograficzny, Brzozów: Muzeum Regionalne PTTK im. A. Fastnachta 1990, s. 277–316.

Wójcik A., *Strój Pogórzan*, Kraków: Wydawnictwo Komisji Swojszczyzny Związku Ziemi Górskich 1939.

Dolinianie

Czajkowski Jerzy, *Budownictwo Ludowe Podkarpacia*, Sanok 1977.

Kamocki Janusz, *O polskich Dolinianach*, „Połoniny 87. Informator krajoznawczy”, Warszawa 1987.

Lew Stefan, *Budownictwo ludowe dorzecza Sanu w XIX i XX wieku*, Rzeszów 2013.

Lew Stefan, *Kultura ludowa pogranicza nadszańskiego*, Przemyśl 1969.

Olszański Andrzej Tadeusz, *Kim byli Dolinianie?*, „Połoniny 86. Informator krajoznawczy”, Warszawa 1986.

Olszański Andrzej Tadeusz, *O Dolinianach raz jeszcze*, „Połoniny 87. Informator krajoznawczy”, Warszawa 1987.

Pol Wincenty, *Rzut oka na północne stoki Karpat*, Kraków 1851